

„Na procesy, ktoré prebiehajú v zdravotníctve, sa treba pozerat' komplexne. Pričom verejné zdravotníctvo má v týchto procesoch svoje nezastupiteľné miesto.“

Verejné zdravotníctvo v Čechách a na Slovensku má svoju spoločnú históriu. V súčasnosti si pripomínáme už 72 rokov od prijatia prvého zákona pre oblasť hygienickej a protiepidemickej starostlivosti, ktorý bol prijatý Národným zhromaždením bývalej Československej republiky. Tento zákon stanovil okresné a krajské hygienické stanice a orgány hygienickej služby. Na Slovensku prešli v priebehu svojej histórie hygienické stanice viacerými transformáciami a boli prijaté mnohé legislatívne normy až po dnešné úrady verejného zdravotníctva v SR. Rok 2007 bol pre nás nosným rokom, pretože bol prijatý právny predpis platný so svojimi novelami až po súčasnosť. Ide o zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V rezorte zdravotníctva v SR je ochrana verejného zdravia v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR a Úradu verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR), ktorý odborne a metodicky usmerňuje a riadi 36 regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR (RÚVZ). ÚVZ SR je rozpočtová organizácia štátu, ktorej hlavným poslaním je podpora, ochrana a rozvoj verejného zdravia na Slovensku. ÚVZ SR riadi a za jeho činnosť zodpovedá hlavný hygienik Slovenskej republiky.

Naše úrady verejného zdravotníctva sú predovšetkým preventívnymi inštitúciami, ktoré chránia zdravie ľudí. Medzi hlavné výzvy, ktorým dnes verejné zdravotníctvo čelí, patria infekčné ochorenia, či už návrat tzv. starých infekčných ochorení (TBC, osýpky či čierny kašeľ), alebo prichádzajúce nové infekčné ochorenia (napr. mpox), ako aj rozširovanie vektorov tropických ochorení a dopady zmeny klímy. Medzi ďalšie aktuálne výzvy, ktorým čelíme, patrí prehlbovanie vakcinačnej nedôvery v spoločnosti, demografické starnutie a s tým spojený nárast chronických neinfekčných ochorení, najmä diabetu a nádorových ochorení, problematika tabaku a iných závislostí. V rámci štátnych zdravotných ústavov v ČR ako aj úradov verejného zdravotníctva v SR sa zaoberáme mnohými témami, ktoré majú z pohľadu zdravia rovnako dôležitú úlohu vo verejnom zdravotníctve.

Chráňme zdravie občanov a vykonávame široké spektrum preventívnych a ochranných opatrení. Spomeniem iba niektoré: pravidelný monitoring kvality pitnej vody, kontrolu kvality stravovania v školách, reštauráciách, bufetoch, všade tam, kde sa ponúkajú hotové pokrmy a rýchle občerstvenie. Kontrolujeme radiačnú situáciu na Slovensku, monitorujeme peľovú situáciu, sledujeme epidemiologickú situáciu vo výskyte infekčných ochorení. Vykonávame merania hluku, venujeme sa zdravotnému poradenstvu a vzdelávaniu verejnosti, kontrolujeme zotavovacie podujatia pre deti, kvalitu vody v prírodných a umelých kúpaliskách, prevádzky v ubytovacích zariadeniach, zdravotnú bezpečnosť kozmetických výrobkov.

Mojím cieľom je vykonávať všetky naše odborné aktivity v najvyššej kvalite. To sa dá iba stabilizáciou všetkých odborných útvarov vrátane laboratórií a ich moderného prístrojového vybavenia. Bez presných a spoľahlivých výsledkov laboratórnych vyšetrení by sme nemohli prijímať konkrétne opatrenia. V tomto prípade robím všetko pre to, aby sme postupne modernizovali prístrojové laboratórne vybavenie, pretože úrady verejného zdravotníctva vykonávajú mimoriadne významnú a na Slovensku jedinečnú nadstavbovú diagnostiku v širokom spektre odborných činností, či už v rámci lekárskej mikrobiológie, alebo pri objektivizácii faktorov životného prostredia.

V súčasnosti u nás prebieha optimalizácia laboratórnych činností. Vyhodnocujeme možné duplicity, kvalitu, efektivitu, zlepšenia našej laboratórnej činnosti, napríklad aké nové monitorings odpadových vôd môžeme realizovať a byť opäť prví v EÚ. Tak to bolo aj pri monitoringu odpadových vôd na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2.

Našou ambíciou je vybudovanie laboratória BSL3 na našom úrade. Tento cieľ už schválila aj vláda SR svojím uznesením. Stojíme pred nesmierne dôležitou úlohou vybudovať diagnostické laboratórium, ktoré bude poskytovať diagnostiku importovaných, vysoko nebezpečných nákaz, vzhľadom na čoraz častejšie cestovanie obyvateľstva do exotických krajín a postupné globálne otepľovanie.

Služby verejného zdravotníctva chceme poskytovať aktuálne s dobou. V našej odbornej práci sme ešte pred pár rokmi čelili ťažkostiam, ktoré sme si plne uvedomovali. Bolo to minimum elektronizácie v práci odborných pracovníkov, veľká papierová agenda a papierové štatistiky, veľká administratívna záťaž, dlhý proces spracovania sumárnych dát a štatistik, chýbajúce vzájomné elektronické prepojenie úradov, fragmentácia informácií pre používateľov na 37 weboch úradov a zhoršená dostupnosť k informáciám zo strany žiadateľov o služby, častokrát bola potrebná osobná návšteva úradov. Všetky tieto ťažkosti spomaľovali našu odbornú prácu. Preto sme realizovali tzv. Národný projekt financovaný z OPII EÚ s názvom „Integrovaný systém úradov verejného zdravotníctva“. Ide o súbor jedinečných programových aplikácií informačných systémov vo vzťahu k plneniu povinností v rámci pôsobnosti 37 úradov verejného zdravotníctva v SR. Zaviedli

sme jednotný, koordinovaný, zrýchlený a efektívny proces a postup všetkých našich úradov. V rámci tohto informačného systému prierezovo zastrešujeme agendové procesy v zmysle národných i európskych legislatívnych predpisov v rámci verejného zdravotníctva. Digitalizácia a automatizácia procesov sa dotkla viac ako 180 odborných pracovníkov ÚVZ SR a viac ako 1500 pracovníkov z 36 regionálnych úradov verejného zdravotníctva. Spustenie informačného systému s 11 hlavnými modulmi a ďalšími podpornými modulmi prinieslo digitalizáciu a zavedenie moderných informačných systémov do každodennej práce našich odborníkov, elektronizáciu procesov a dát, zjednotenie a štandardizáciu procesov naprieč všetkými úradmi verejného zdravotníctva, jednotnú identitu našich úradov voči verejnosti, debyrokratizáciu, používateľsky jednoduchý prístup k informáciám o našich službách pre občanov, zníženie administratívnej náročnosti a zvýšenie efektívnosti nami poskytovaných služieb.

V pozícii hlavného hygienika som necelý rok, avšak mám to šťastie, že vo verejnom zdravotníctve pôsobím viac ako 30 rokov. Od nástupu do funkcie hlavného hygienika SR je mojím cieľom ukázať ľuďom, že Úrad verejného zdravotníctva SR je tu pre nich, a nemyslím to iba ako frázu. Rada by som postupne prinavrátila dôveru ľudí v úrad, jeho činnosť a prispela k zvýšeniu jeho kreditu medzi odbornou a laickou verejnosťou.

Môžem hrdo konštatovať, že okrem úloh, ktoré máme dané legislatívou, my ideme ešte ďalej. Uplatňujeme princíp predbežnej opatrnosti a realizujeme nad rámec rôzne skriningy, pripravujeme nové projekty, ktorými sa snažíme odborne a najmä finančne pokryť realizáciu aktivít s cieľom modernizácie služieb verejného zdravotníctva, snažíme sa priblížiť k občanom a zvyšovať ich dôveru. Vo verejnom zdravotníctve máme šikovných a odborne zdatných pracovníkov. Je na nás, ako budeme výsledky našej práce prezentovať v očiach verejnosti. Naším cieľom je priblížiť sa k ľuďom a zviditeľniť našu nezastupiteľnú úlohu v ochrane ich zdravia. Preto je potrebné stále upozorňovať na dôležitosť a význam našej práce, ktorú si mnohí ani neuvedomujú.

Veľa zdravia želá

*MUDr. Mgr. Tatiana Červeňová, MPH, MHA
hlavný hygienik Slovenskej republiky*